

Anker Gemzøe

Duplik

Den foranstående replik forholder sig ikke til de faktiske synspunkter i min anmeldelse af *Lenin og kulturen* (i *Kultur og Klasse* 37, temanummer om *Lukács, romanen og realismen*).

Anmeldelsen rummer for det første en tilslutning til væsentligheden af en undersøgelse af Lenins kulturopfattelse, et (loyalt) referat af bogens hovedtese – at Lenin ikke har udviklet nogen systematisk sammenhængende kulturteori, men kun ansatser til en sådan –, en anerkendelse af forfatternes imponerende kvantitative indsats og af de indimellem vellykkede detaljekritikker af såvel østlige som vestlige Leninfortolkninger.

For det andet en kritik af bogens fundamentalt ahistoriske karakter, dens atomisme (i forhold til en historisk synsvinkel), dens dermed sammenhængende harmonisering af de slående modsætninger i Lenins opfattelse og dens deraf afledte grundlæggende ukritiske, ja legitimerende forhold til den østeuropæiske Lenin-kult (på trods af dens prisværdige afstandtagen fra de værste udskejelser i den sovjetiske Lenin-forskning) – en Lenin-kult som bekræftes helt ud i bogens omslag.

I stedet for at diskutere, evt. problematisere denne kritik og dens præmisser – nødvendigheden af en historisk synsvinkel på dette stof, de ureducerbare modsætninger i Lenins standpunkter – tillægger forfatterne mig nogle absurde synspunkter og motiver, som de derefter polemiserer imod.

De centrale insinuationer er, at jeg dels skulle være ude i en personlig »vendetta«, (jeg har i parentes bemærket aldrig haft noget personligt forhold til, endstige særligt udestående med bogens forfattere), dels nære en neurotisk angst for det russiske alfabet og al sovjetisk forskning. Desværre har Sovjet-tro kommunister alt for ofte reageret således på politisk eller videnskabelig kritik: det måtte naturligvis være personforfølgelse styret af skumle private motiver samt en irrationel anti-sovjetisme. En bekvem, selvbekræftende måde at undgå udfordringer og diskussioner på. Denne udtjente paranoiiske martyrglorie har næppe

nogensinde gavnet ønsket om »samtale og diskussion«, som Dalager og Mai åbenbart samtidig har.

Også i de passager hvor forfatterne nærmer sig faglige spørgsmål fordrejes mine syns- og kritikpunkter. Det gælder min kritik af bogens selektive forhold til den danske Leninforskning og endnu mere ekstremt min kritik af dens fremstilling af Lenins såkaldte program for en »socialistisk kulturrevolution«. Jeg har intetsteds reduceret Lenins kulturpolitiske visioner til »rent borgerlige krav«, men derimod betonet deres modsætningsfyldthed: den problematiske sameksistens af »rent borgerlige krav« og »almene teser om kommunismen, overtaget af Marx«.

Ved denne fordrejning og en fornyet opdyngning af floskuløse programoverskrifter opnår forfatterne følgende: For det første undgår de at tage stilling til min fundamentale tese – eksistensen af faktiske, ureducerbare modsætninger i Lenins (kultur)politiske tænkning og nødvendigheden af en historisk analyse for at forklare disse. For det andet kan de fortsat tilsløre de bornerte, ja repressive indhold (i visse tilfælde selv målt med en borgerlig målestok), der gemmer sig bag en hel del af Lenins overvejelser over f.eks. arbejdskultur, kvindefrigørelse, kunstpolitik m.v.

I forhold til Chr. Mailand-Hansens anmeldelse tilslutter jeg mig dens anerkendelse af den kvantitative grundighed i *Lenin og kulturen*, men har altså forbeholdt mig ret til en mere kritisk samlet vurdering. Jeg læste Mailand-Hansens anmeldelse før jeg læste bogen og var ganske forventningsfuld. Men efterhånden som læsningen af denne »køreplan« skred frem følte jeg mig stadig mere ført på vildspor, såvel af bogen selv som af anmeldelsens betegnelse.

Sluttelig: Anmeldelsen i *Kultur og Klasse* er ikke identisk med den anmeldelse som blev bragt i Danmarks Radio, men noget udførligere. Derimod kan jeg helt dele forfatterens irritation over at en anmeldelse, som indleveres hurtigt efter en bogs udgivelse, først bringes 1 til 2 år efter. Dette gælder imidlertid *alle* anmeldelser (og artikler for den sags skyld), og skyldes dels den lange redigerings- og trykproces – ikke mindst på grund af de mange temanumre – dels den lange produktionstid. Det er en af redaktionens væsentlige aktuelle opgaver at søge at nedbringe såvel redigerings- som produktionstiden.